Archwilio Cymru
Audit Wales

Adroddiad Archwilio Blynyddol 2021 – Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Blwyddyn archwilio: 2020-21

Dyddiad cyhoeddi: Ebrill 2022

Cyfeirnod y ddogfen: 2777A2021-22

Paratowyd y ddogfen hon ar gyfer defnydd mewnol Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Mae gan yr Archwilydd Cyffredinol ystod eang o swyddogaethau archwilio a chysylltiedig, gan gynnwys archwilio cyfrifon cyrff y GIG yng Nghymru, ac adrodd wrth y Senedd ar ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran y modd y mae'r sefydliadau hynny wedi defnyddio eu hadnoddau. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gwneud ei waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n fwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac i fonitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol.

Archwilio Cymru yw'r enw torfol anstatudol ar gyfer Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân y mae ganddynt ill dau eu swyddogaethau cyfreithiol eu hunain fel a ddisgrifir uchod. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol ac nid oes ganddo ef ei hun unrhyw swyddogaethau.

© Archwilydd Cyffredinol Cymru 2021

Ni dderbynnir unrhyw atebolrwydd gan yr Archwilydd Cyffredinol na staff Swyddfa Archwilio Cymru mewn perthynas ag unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog neu gyflogai arall yn eu cymhwyster unigol, nac mewn perthynas ag unrhyw drydydd parti lle mae'r adroddiad hwn yn y cwestiwn.

Os ceir cais am wybodaeth y gall y ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer o ran trin ceisiadau a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon at Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

Cynnwys

Adroddiad cryno

Ynglŷn â'r adroddiad hwn 4

Negeseuon allweddol 5

Adroddiad manwl

Archwiliad o'r cyfrifon 8

Trefniadau ar gyfer sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a darbodaeth o ran defnyddio adnoddau 11

Atodiadau

Atodiad 1 – adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf 19

Atodiad 2 – ffi archwilio 22

Atodiad 3 – risgiau archwilio ariannol 23

Adroddiad cryno

Ynglŷn â'r adroddiad hwn

1 Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi'r canfyddiadau o'm gwaith archwilio yn 2021 ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda (y Bwrdd Iechyd) a wnaed i gyflawni fy nghyfrifoldebau dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Mae'r Ddeddf honno'n ei gwneud yn ofynnol i mi:

- archwilio ac ardystio'r cyfrifon a gyflwynwyd i mi gan y Bwrdd Iechyd, a'u gosod gerbron y Senedd;
- fy argyhoeddi fy hun bod gwariant ac incwm wedi'u cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd a'u bod yn unol â'r awdurdodau; a hefyd
- fy argyhoeddi fy hun bod y Bwrdd Iechyd wedi gwneud trefniadau priodol ar gyfer sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran y modd y mae'n defnyddio adnoddau.

2 Rwy'n nodi fy nghanfyddiadau ar y cyfan dan y penawdau canlynol:

- Archwiliad o'r cyfrifon
- Trefniadau ar gyfer sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran defnyddio adnoddau

3 Digwyddodd gwaith archwilio eleni ar adeg pan oedd cyrff cyhoeddus yn parhau i ymateb i'r heriau digynsail a achoswyd gan bandemig COVID-19, gan adfer gwasanaethau ar yr un pryd. Cafodd fy rhaglen waith ei dylunio fel ag i roi'r sicrwydd gorau i bobl Cymru bod arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n dda. Rwyf wedi ystyried effaith yr argyfwng cyfredol ar gydnerthedd gwasanaethau cyhoeddus a'u ffurf yn y dyfodol. Roeddwn yn amcanu at sicrhau na fyddai fy ngwaith yn amharu ar ymdrechion cyrff cyhoeddus i fynd i'r afael â'r argyfwng, gan sicrhau hefyd ei fod yn parhau i gefnogi craffu a dysgu. Mae cyfyngiadau'n dal i fodoli ar wneud gwaith archwilio ar safleoedd, ac fe wnaethom barhau i weithio ac ymgysylltu o bell lle'r oedd yn bosibl, gan ddefnyddio technoleg. Mae'n anorfod bod hyn wedi cael effaith ar y ffordd yr ydym yn gwneud gwaith archwilio ond mae hefyd wedi helpu i sefydlu newidiadau cadarnhaol i'n ffyrdd o weithio.

4 Fel yn 2020, nid oedd fy ngwaith i archwilio'r cyfrifon heb ei heriau, nid dim ond o ran sut a ble yr oeddem yn gwneud y gwaith, ond hefyd o ran rhoi sylw i ystyriaethau ar gyfer datganiadau ariannol a oedd yn codi'n uniongyrchol o'r pandemig. Mae'r llwyddiant i'w gyflawni'n adlewyrchu cydymdrech gwych gan fy staff a swyddogion y Bwrdd Iechyd i gofleidio a galluogi ffyrdd newydd o weithio a pharhau i fod yn hyblyg i'r materion niferus a oedd yn codi ac i fod yn ystyriol ohonynt.

5 Rwyf wedi addasu ffocws a dull fy ngwaith archwilio perfformiad i sicrhau ei berthnasedd yng nghyd-destun yr argyfwng ac i'w gwneud yn bosibl gweithio o bell. Mae fy rhaglen waith wedi darparu ffocws ar themâu, gwersi a chyfleoedd mewn perthynas â threfniadau llywodraethu'r GIG a llesiant staff y GIG. Rwyf wedi adolygu'r rhaglen Profi, Olrhain, Diogelu, a'r broses o gyflwyno'r brechlyn COVID-

19. Mae fy nhimau archwilio lleol wedi gwneud sylwadau ynghylch sut y mae trefniadau llywodraethu wedi addasu i ymateb i'r pandemig, a'r effaith y mae'r argyfwng wedi'i chael ar ddarparu gwasanaethau. Rwyf hefyd wedi adolygu trefniadau llywodraethu Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru.

6 Mae'r adroddiad hwn yn grynodeb o'r materion a gyflwynwyd mewn adroddiadau mwy manwl i'r Bwrdd Iechyd eleni (gweler **Atodiad 1**). Rwyf hefyd yn cynnwys crynodeb o statws gwaith arfaethedig sy'n cael ei ail-gwmpasu ar hyn o bryd.

7 Mae **Atodiad 2** yn cyflwyno'r amcangyfrif diweddaraf o'r ffi archwilio y bydd angen i mi ei chodi i dalu costau gwneud fy ngwaith, o'i gymharu â'r ffi wreiddiol a nodwyd yng Nghynllun Archwilio 2021.

8 Mae **Atodiad 3** yn nodi'r risgiau archwilio ariannol a nodwyd yn fy Nghynllun Archwilio 2021 a sut yr aethpwyd i'r afael â hwy drwy'r archwiliad.

9 Mae'r Prif Weithredwr, y Cyfarwyddwr Cyllid ac Ysgrifennydd y Bwrdd wedi cytuno ar gywirdeb ffeithiol yr adroddiad hwn. Fe wnaethom ei gyflwyno i'r Bwrdd ar 27 Ionawr 2022. Rydym yn annog y Bwrdd Iechyd yn gryf i drefnu ei fod yn cael ei gyhoeddi'n ehangach. Byddwn yn trefnu bod yr adroddiad ar gael i'r cyhoedd ar wefan Archwilio Cymru ar ôl i'r Bwrdd ei ystyried.

10 Hoffwn ddiolch i staff ac aelodau'r Bwrdd Iechyd am eu help a'u cydweithrediad trwy gydol fy archwiliad.

Negeseuon allweddol

Archwiliad o'r cyfrifon

11 Deuthum i'r casgliad bod cyfrifon y Bwrdd Iechyd wedi'u paratoi'n briodol a'u bod yn berthnasol gywir ac fe gyhoeddais farn archwilio ddiamod arnynt. Ni chanfu fy ngwaith unrhyw wendidau perthnasol yn rheolaethau mewnol y Bwrdd Iechyd (a oedd yn berthnasol i'm harchwiliad i). Fodd bynnag, gosodais baragraff Pwyslais ar Fater yn fy adroddiad i dynnu sylw at ddatgeliadau yn nodyn 21 yn y cyfrifon sy'n ymwneud ag effaith Cyfarwyddyd Gweinidogol a gyhoeddwyd ar 18 Rhagfyr 2019 i Ysgrifennydd Parhaol Llywodraeth Cymru. Dygais un mater arall i sylw swyddogion a'r Pwyllgor Archwilio. Nid yw system y Bwrdd Iechyd i gasglu balansau gwyliau blynyddol a chyfrifo'r ddarpariaeth ar ddiwedd y flwyddyn yn gadarn a dylid ei gwella.

12 Ni wnaeth y Bwrdd Iechyd fantoli'r cyfrifon am y cyfnod o dair blynedd a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021 ac nid oedd ganddo gynllun tymor canolig integredig tair blynedd cymeradwy yn ei le ar gyfer y cyfnod o 2019-22. Er nad oedd ganddo unrhyw drafodion ariannol perthnasol eraill nad oeddent yn unol â'r awdurdodau neu nas defnyddiwyd at y dibenion a fwriadwyd, rwyf wedi cyhoeddi barn amodol ar reoleidd-dra'r trafodion ariannol yng nghyfrifon y Bwrdd Iechyd ar gyfer 2020-21.

13 Ochr yn ochr â'm barn archwilio, gosodais adroddiad o sylwedd ar ddatganiadau ariannol y Bwrdd Iechyd i amlygu'r methiant i fantoli'r cyfrifon ac i fod â chynllun tair

blynedd cymeradwy yn ei le ac i nodi manylion pellach ynghylch y paragraff Pwyslais ar Fater a gynhwysais yn fy marn archwilio.

Trefniadau ar gyfer sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a darbodaeth o ran defnyddio adnoddau

14 Mae fy rhaglen o waith Archwilio Perfformiad wedi fy arwain at y casgliadau canlynol:

- mae'r rhaglen Profi, Olrhain, Diogelu yn gwneud cyfraniad pwysig i reoli COVID-19 yng Nghymru. Er bod y rhaglen wedi ei chael yn anodd ymdopi â brigau cynharach yn nhrosglwyddiad y feirws, mae wedi dangos gallu i ddysgu ac esblygu'n gyflym mewn ymateb i'r heriau y mae wedi'u hwynebu.
- mewn perthynas â Threfniadau Llywodraethu Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru: ers yr adolygiadau blaenorol yn 2015, mae trefniadau llywodraethu, rheoli a chynllunio wedi gwella, ond yn awr bydd effaith COVID-19 yn golygu bod angen strategaeth glir i adfer gwasanaethau a byddai'n dal o fudd adolygu'r trefniadau llywodraethu ehangach ar gyfer gwasanaethau arbenigol yn unol â'r ymrwymiadau yn 'Cymru Iachach'.
- mae'r rhaglen i frechu rhag COVID-19 yng Nghymru wedi cael ei chyflawni ar gyflymder sylweddol gyda phartneriaid lleol, cenedlaethol ac ar lefel y DU yn cydweithio i frechu cyfran sylweddol o boblogaeth Cymru. Yn awr mae angen cynllun cenedlaethol eglur ar gyfer yr heriau sydd o'n blaenau.
- mae holl gyrff y GIG wedi cadw ffocws eglur ar les staff trwy gydol y pandemig ac wedi rhoi ystod eang o fesurau ar waith i gefnogi iechyd corfforol a lles meddyliol eu staff yn ystod yr argyfwng. Mae'n hollbwysig yr adeiledir ar y gweithgareddau hyn, a bod lles staff yn dal i fod yn flaenoriaeth ganolog i gyrff y GIG wrth iddynt ymdrin â heriau cyfunol adfer gwasanaethau, parhau i ymateb i bandemig COVID-19, a hefyd rheoli pwysau tymhorol.
- mae trefniadau'r Bwrdd Iechyd i ddatblygu cynlluniau gweithredol yn effeithiol ar y cyfan, er ei bod yn wir yn achos y cynlluniau ar gyfer chwarteri tri a phedwar yn 2020-2021, nad oedd ganddo'r prosesau angenrheidiol i fonitro ac adolygu cynnydd o ran cyflawni ei flaenoriaethau.
- mae gan y Bwrdd Iechyd drefniadau effeithiol ar gyfer y Bwrdd a phwyllgorau, mae'n ymrwymedig i wasanaethau o ansawdd da a lles staff, ac ers fy ngwaith cynharach, mae ganddo gynlluniau sydd wedi datblygu'n dda ac sydd bellach yn cael eu monitro'n rheolaidd. Mae nifer o ddulliau arloesol wedi cael eu mabwysiadu i roi cymorth gyda chraffu a sicrwydd, ac er bod trefniadau gweithredol ar gyfer llywodraethu risg ac ansawdd wedi achosi heriau, mae camau i wella bellach ar y gweill.
- er bod y Bwrdd Iechyd yn parhau i wynebu heriau ariannol, mae wedi cynnal rheolaethau ariannol effeithiol ac mae'r trefniadau monitro ac adrodd yn gadarn. Mae'r Bwrdd Iechyd yn gweithio'n galed i gyflawni adferiad ariannol

ond mae'n rheoli nifer o risgiau ac mae'r broses o gyflawni hynny'n cael ei rwystro gan gapasiti gweithredol i ddatblygu cynlluniau arbedion cylchol.

- mae'r Bwrdd Iechyd yn ymrwymedig i ddarparu gwasanaethau diogel o ansawdd da ac mae wedi cysoni ei strategaeth a'i gynlluniau â gwaith i reoli risg a gwella ansawdd. Er bod strwythurau ac adnoddau corfforaethol yn rhoi cymorth effeithiol gyda llywodraethu a gwella ansawdd, mae anghysonderau mewn trefniadau gweithredol a gwendidau o ran rheoli risgiau gweithredol yn cyfyngu ar ddarparu sicrwydd. Mae trefniadau i fonitro a chraffu ar ansawdd a diogelwch gwasanaethau'n cael eu cryfhau trwy ddefnydd cynyddol o fesurau canlyniadau ansawdd.

15 Caiff y canfyddiadau hyn eu hystyried ymhellach yn yr adrannau canlynol.

Adroddiad manwl

Archwiliad o'r cyfrifon

16 Mae'r adran hon o'r adroddiad yn crynhoi canfyddiadau fy archwiliad o ddatganiadau ariannol y Bwrdd Iechyd ar gyfer 2020-21. Trwy gyfrwng y datganiadau hyn y mae'r sefydliad yn dangos ei berfformiad ariannol ac yn nodi ei asedau net, ei gostau gweithredu net, enillion a cholledion cydnabyddedig, a llifoedd arian. Mae paratoi'r datganiadau'n elfen hanfodol o ddangos stiwardiaeth briodol ar arian cyhoeddus.

17 Roedd fy Nghynllun Archwilio ar gyfer 2021 yn nodi'r risgiau archwilio ariannol ar gyfer yr archwiliad o ddatganiadau ariannol y Bwrdd Iechyd ar gyfer 2020-21. Mae **Arddangosyn 4** yn **Atodiad 3** yn rhestru'r risgiau hyn ac yn nodi sut yr ymdriniwyd â hwy fel rhan o'r archwiliad.

18 Caiff fy nghyfrifoldebau am archwilio datganiadau ariannol y Bwrdd Iechyd eu disgrifio yn fy nghyhoeddiadau Datganiad o Gyfrifoldebau, sydd ar gael ar wefan Archwilio Cymru.

Cywirdeb a pharatoi datganiadau ariannol 2020-21

19 Deuthum i'r casgliad bod cyfrifon y Bwrdd Iechyd wedi'u paratoi'n briodol a'u bod yn berthnasol gywir ac fe gyhoeddais farn archwilio ddiamod arnynt. Ni chanfu fy ngwaith unrhyw wendidau perthnasol yn rheolaethau mewnol y Bwrdd Iechyd (a oedd yn berthnasol i'm harchwiliad i). Fodd bynnag, gosodais baragraff Pwyslais ar Fater yn fy adroddiad i dynnu sylw at ddatgeliadau yn y cyfrifon mewn perthynas â nodyn 21 yn y datganiadau ariannol sy'n disgrifio effaith Cyfarwyddyd Gweinidogol a gyhoeddwyd ar 18 Rhagfyr 2019 i Ysgrifennydd Parhaol Llywodraeth Cymru, yn ei chyfarwyddo i ariannu rhwymedigaethau treth pensiwn Clinigwyr y GIG a ysgwyddwyd gan gyrff GIG Cymru mewn perthynas â blwyddyn ariannol 2020-21. Dygais un mater arall i sylw swyddogion a'r Pwyllgor Archwilio hefyd ynglŷn â'r angen i wella'r system i gasglu balansau gwyliau blynyddol ar ddiwedd y flwyddyn a chyfrifo'r ddarpariaeth ar ddiwedd y flwyddyn.

20 Cyflwynwyd cyfrifon drafft i'w harchwilio ar amser ac roedd ansawdd papurau gwaith yn dda. Ni chanfuwyd unrhyw wendidau perthnasol eraill mewn rheolaethau mewnol.

21 Rhaid i mi hysbysu'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu ynghylch materion sy'n codi o'm gwaith cyn fy mod yn cyhoeddi fy marn archwilio ar y cyfrifon. Cyflwynodd fy Arweinydd Ymgysylltu ar gyfer Archwilio Ariannol adroddiad i Bwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg y Bwrdd Iechyd ynghylch y materion hyn ar 10 Mehefin 2021. Mae **Arddangosyn 1** yn crynhoi'r materion allweddol a nodwyd yn yr adroddiad hwnnw.

Arddangosyn 1: materion a nodwyd yn yr Adroddiad ar yr Archwiliad o'r Datganiadau Ariannol

Mater	Sylwadau'r Archwilwyr
Camddatganiadau nas cywirwyd	Dim
Camddatganiadau a gywirwyd	Roedd camddatganiadau yn y cyfrifon i ddechrau a gywirwyd gan y rheolwyr.
Materion arwyddocaol eraill	• Paragraff Pwyslais ar Fater i dynnu sylw at ddatgeliadau yn y cyfrifon mewn perthynas â nodyn 21 yn y datganiadau ariannol sy'n disgrifio effaith Cyfarwyddyd Gweinidogol a gyhoeddwyd ar 18 Rhagfyr 2019 i Ysgrifennydd Parhaol Llywodraeth Cymru, yn ei chyfarwyddo i ariannu rhwymedigaethau treth pensiwn Clinigwyr y GIG a ysgwyddwyd gan gyrff GIG Cymru mewn perthynas â blwyddyn ariannol 2020-21. • Yr angen i wella'r system i gasglu balansau gwyliau blynyddol ar ddiwedd y flwyddyn a chyfrifo'r ddarpariaeth ar ddiwedd y flwyddyn. • Barn ar reoleidd-dra wedi'i amodi am na wnaeth y Bwrdd Iechyd fantoli'r cyfrifon ar gyfer y cyfnod o dair blynedd a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021. Nid oedd cynllun tymor canolig integredig tair blynedd cymeradwy yn ei le ar gyfer y cyfnod o 2019-22.

22 O ganlyniad i oedi wrth gael cyfarwyddyd gan y Swyddfa Archwilio Genedlaethol nid ydym wedi gallu adolygu ffurflen Cyfrifon y Llywodraeth Gyfan hyd yn hyn. Byddwn yn cwblhau'r gwaith archwilio hwn cyn gynted ag y bydd y gofynion archwilio'n glir.

23 Mae fy archwiliad ar wahân o ddatganiadau ariannol y cronfeydd elusennol wedi'i gwblhau ac mae adroddiad arno wedi ei gyflwyno i'r ymddiriedolwyr. Rhoddwyd barn archwilio ddiamod ac nid oedd unrhyw faterion arwyddocaol yn codi.

Rheoleidd-dra Trafodion Ariannol

24 Ni wnaeth y Bwrdd Iechyd fantoli'r cyfrifon ar gyfer y cyfnod o dair blynedd a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2021 ac nid oedd ganddo gynllun tymor canolig integredig tair blynedd cymeradwy yn ei le ar gyfer y cyfnod o 2019-22.

25 Rhaid i drafodion ariannol y Bwrdd Iechyd fod yn unol â'r awdurdodau sy'n eu rheoli. Rhaid i'r Bwrdd Iechyd fod â'r pwerau i gael yr incwm ac i ysgwyddo'r gwariant. Mae ein gwaith yn adolygu'r pwerau hyn ac yn profi nad oes unrhyw elfennau perthnasol o incwm na gwariant nad oes gan y Bwrdd Iechyd y pwerau i'w cael neu eu hysgwyddo.

26 Ar gyfer 2020-21, methodd y Bwrdd Iechyd â chyflawni'r ddyletswydd ariannol gyntaf a'r ail ddyletswydd ariannol. Mae'r ddyletswydd ariannol gyntaf yn rhoi hyblygrwydd ychwanegol i gyrff y GIG trwy ganiatáu iddynt fantoli eu hincwm â'u gwariant dros gyfnod treigl o dair blynedd. Y cyfnod o dair blynedd a gaiff ei fesur dan y ddyletswydd hon eleni yw 2019-20 i 2021-22.

27 Ni wnaeth y Bwrdd Iechyd reoli ei wariant refeniw o fewn ei ddyraniad refeniw dros y cyfnod hwn o dair blynedd, gan fynd y tu hwnt i'w derfyn adnoddau refeniw cronnus, sef £2.755 biliwn, o £95.3 miliwn. Lle nad yw un o gyrff y GIG yn mantoli ei gyfrifon dros gyfnod treigl o dair blynedd, mae unrhyw wariant dros y dyraniad adnoddau ar gyfer y tair blynedd hynny'n mynd y tu hwnt i awdurdod corff y GIG i wario ac ystyrir felly ei fod yn 'afreolaidd'.

28 Mae'r ail ddyletswydd ariannol yn ei gwneud yn ofynnol i gyrff y GIG baratoi cynllun tymor canolig integredig ar gyfer cyfnod treigl o dair blynedd a chael cymeradwyaeth iddo gan Weinidogion Cymru. Mae'r ddyletswydd hon yn sylfaen hanfodol i ddarparu gwasanaethau iechyd cynaliadwy o ansawdd. Tybir bod un o gyrff y GIG wedi cyflawni'r ddyletswydd hon ar gyfer 2020-21 os cyflwynodd gynllun ar gyfer 2019-22 a gymeradwywyd gan ei Fwrdd i Weinidogion Cymru a'i cymeradwyodd wedyn erbyn 30 Mehefin 2019. Nid yw'r ddyletswydd hon wedi newid ers y llynedd oherwydd, yn sgîl y pandemig, bod y ddyletswydd i baratoi cynllun tair blynedd newydd ar gyfer y cyfnod o 2020-23 wedi cael ei hatal, gan adael dyletswydd y flwyddyn flaenorol yn ei lle. Ni chyflawnodd y Bwrdd Iechyd ei ail ddyletswydd ariannol i fod â chynllun tymor canolig integredig tair blynedd cymeradwy yn ei le ar gyfer y cyfnod o 2019-22.

29 Ochr yn ochr â'm barn archwilio, gosodais adroddiad o sylwedd ar ddatganiadau ariannol y Bwrdd Iechyd i amlygu'r methiant i fantoli'r cyfrifon ac i fod â chynllun tair blynedd cymeradwy, ac i ychwanegu manylion ynghylch y paragraff Pwyslais ar Fater a gynhwysais yn fy marn archwilio.

30 Mae gennyf y pŵer i osod adroddiad o sylwedd ar gyfrifon y Bwrdd Iechyd ochr yn ochr â'm barnau pan fo arnaf eisiau amlygu materion. Oherwydd methiant y Bwrdd Iechyd i gyflawni dyletswyddau ariannol rwyf wedi cyhoeddi adroddiad o sylwedd sy'n nodi'r manylion ffeithiol: methodd â chyflawni ei ddyletswydd i fantoli'r cyfrifon ac nid oes ganddo gynllun tair blynedd cymeradwy (fel a nodir uchod). Mae'r

adroddiad hefyd yn nodi rhagor o fanylion ynghylch y paragraff Pwyslais ar Fater yn fy marn archwilio.

Trefniadau ar gyfer sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a darbodaeth o ran defnyddio adnoddau

31 Mae'n ofynnol yn statudol fy mod yn fy argyhoeddi fy hun bod gan y Bwrdd Iechyd drefniadau priodol i sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a darbodaeth o ran defnyddio'i adnoddau. Rwyf wedi gwneud amrywiaeth o waith archwilio perfformiad yn y Bwrdd Iechyd dros y 12 mis diwethaf i'm helpu i gyflawni'r cyfrifoldeb hwnnw. Mae'r gwaith hwn wedi cynnwys:

- archwilio sut y mae cyrff y GIG wedi ymateb i heriau cyflawni'r rhaglen Profi, Olrhain, Diogelu.
- adolygu trefniadau llywodraethu Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru.
- adolygu pa mor dda yr oedd y broses o gyflwyno'r rhaglen i frechu rhag COVID-19 yn mynd rhagddi.
- adolygu sut y gwnaeth cyrff y GIG gefnogi lles staff yn ystod pandemig COVID-19.
- cwblhau asesiad strwythuredig fesul cam o drefniadau corfforaethol y Bwrdd Iechyd ar gyfer sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithlon, yn effeithiol ac yn ddarbodus.
- adolygu effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu ansawdd y Bwrdd Iechyd.

32 Caiff fy nghasgliadau yn seiliedig ar y gwaith hwn eu nodi isod.

Y rhaglen Profi, Olrhain, Diogelu

33 Fe wnaeth fy ngwaith archwilio sut yr ymatebodd gwasanaethau cyhoeddus i heriau cyflawni Rhaglen Profi, Olrhain, Diogelu Llywodraeth Cymru. Yn ogystal â gwneud sylwadau am gyflawni'r rhaglen Profi, Olrhain, Diogelu hyd at a chan gynnwys ym mis Rhagfyr 2020, fe wnaeth fy adroddiad nodi rhai o'r heriau a chyfleoedd allweddol a fydd yn cyflwyno'u hunain fel rhan o'r frwydr barhaus i reoli COVID-19.

34 Canfûm fod gwahanol rannau o'r sector cyhoeddus a'r trydydd sector yng Nghymru wedi cydweithio'n dda i adeiladu'r rhaglen Profi, Olrhain, Diogelu yn gyflym. Fe wnaeth cyfluniad y system gyfuno goruchwyliaeth ac arbenigedd technegol cenedlaethol â pherchnogaeth leol a rhanbarthol ar y rhaglen, a'r gallu i ddefnyddio cudd-wybodaeth a gwybodaeth leol i lunio ymatebion.

35 Mae trefniadau ar gyfer profi ac olrhain cysylltiadau wedi esblygu wrth i'r pandemig fynd rhagddo. Ond fe brofodd yn gryn her cynnal perfformiad gofynnol y trefniadau hyn yn wyneb galw cynyddol.

36 Er gwaethaf gweithgarwch profi ac olrhain cynyddol, fe barhaodd y feirws i ymledu, ac fel mewn rhannau eraill o'r DU ac yn rhyngwladol, bu angen i weithgarwch profi ac olrhain gael ei ategu â chyfyngiadau symud lleol a chenedlaethol mewn ymgais i leihau cyfraddau trosglwyddo.

37 Er bod ystod o fecanweithiau cymorth yn bodoli, mae'n dal i fod yn anodd gwybod pa mor dda y mae'r elfen 'diogelu' o Profi, Olrhain, Diogelu wedi bod yn gweithio i gynorthwyo pobl i hunanynysu.

Trefniadau llywodraethu Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru

38 Ym mis Mai 2021, cyhoeddais fy adolygiad o drefniadau llywodraethu Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru. Cydbwyllgor yw Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru sy'n cynnwys, ac yn cael ei ariannu gan, y saith bwrdd iechyd lleol yng Nghymru. O ddydd i ddydd, mae'r Cydbwyllgor yn dirprwyo cyfrifoldeb gweithredol am gomisiynu i swyddogion Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru, trwy'r tîm rheoli. Mae gan Bwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru, a letyir gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg, gyllideb flynyddol o £680 miliwn ac mae'n gwneud penderfyniadau ar y cyd ynglŷn ag adolygu, cynllunio, caffael a monitro perfformiad gwasanaethau arbenigol ar gyfer poblogaeth Cymru ar ran byrddau iechyd.

39 Yn 2015, fe wnaeth dau adolygiad ar wahân amlygu materion gyda threfniadau llywodraethu Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru. O ystyried yr amser a oedd wedi mynd heibio ers y ddau adolygiad, ynghyd â phwysau cynyddol ar y gwasanaeth a phwysau ariannol cynyddol a'r dirwedd newidiol o ran comisiynu cydweithredol, roeddwn yn teimlo ei bod hi'n amserol adolygu trefniadau llywodraethu Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru.

40 Canfu fy adolygiad fod nifer o welliannau wedi cael eu gwneud i'r trefniadau llywodraethu ar y cyfan ym Mhwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru ers 2015. Fe wnaed cynnydd da i gryfhau trefniadau ar gyfer sicrhau ansawdd gwasanaethau arbenigol, er bod cyfle o hyd i gynyddu'r sylw a roddir i adrodd ar gyllid, perfformiad, ac ansawdd yn y Cydbwyllgor. Mae angen adolygu'r trefniadau ar gyfer recriwtio a gwobrwyo aelodau annibynnol sy'n eistedd ar y Cydbwyllgor hefyd o ystyried rhai o'r heriau o ran llenwi'r rolau hyn. Mae gan aelodau presennol y Cydbwyllgor berthynas weithio iach ac maent yn gweithredu'n dda gyda'i gilydd. Fodd bynnag, mae'r model cyfredol yn creu gwrthdaro buddiannau posibl oherwydd bod rhai aelodau o'r Cydbwyllgor hefyd yn Brif Swyddogion y cyrff iechyd a gomisiynir i ddarparu gwasanaethau arbenigol.

41 Canfu fy adolygiad fod trefniadau ar gyfer cynllunio gwasanaethau a gomisiynir yn dda ar y cyfan a bod y ffocws ar werth yn gwella. Fodd bynnag, mae rhai

gwasanaethau newydd allweddol megis modelau gwasanaeth newydd ar gyfer trawma mawr a llawfeddygaeth thorasig wedi cymryd amser hir i'w cytuno a'u rhoi ar waith. Canfu fy adolygiad hefyd fod pandemig COVID-19 wedi effeithio'n sylweddol ar ddarparu gwasanaethau arbenigol, ac y dylai datblygu cynllun i adfer gwasanaethau arbenigol fod yn flaenoriaeth yn awr. Mae cynllun hirdymor Llywodraeth Cymru ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol, Cymru Iachach, yn dynodi bwriad i adolygu nifer o swyddogaethau cenedlaethol a letyir, gan gynnwys Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru, gan amcanu at 'gyfnerthu gweithgarwch cenedlaethol a gwneud llywodraethu ac atebolrwydd yn fwy eglur'.

42 Er bod y trefniadau llywodraethu ar gyfer Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru wedi parhau i wella, mae fy adroddiad yn dangos bod nifer o agweddau ar fodel Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru y mae'n werth rhoi sylw pellach iddynt.

Y rhaglen frechu

43 Fe ganolbwyntiodd fy archwiliad ar gyflwyno'r rhaglen i frechu rhag COVID-19 yng Nghymru hyd at fis Mehefin 2021, y ffactorau a effeithiodd ar ei chyflwyno a heriau a chyfleoedd yn y dyfodol.

44 Mae'r rhaglen frechu wedi cael ei chyflawni ar gyflymder sylweddol. Ar adeg cyhoeddi'r adroddiad, y cyfraddau brechu yng Nghymru oedd yr uchaf o blith y pedair gwlad yn y DU, ac roeddent gyda'r uchaf yn y byd. Darparodd y cerrig milltir yn strategaeth frechu Llywodraeth Cymru hwb cryf i'r rhaglen a hyd at adeg cyhoeddi'r adroddiad, roedd y cerrig milltir allweddol wedi cael eu cyrraedd.

45 Mabwysiadwyd canllawiau Cydbwyllgor y DU ar Frechu ac Imiwneiddio ynghylch grwpiau blaenoriaeth ond mae'r broses o adnabod pobl yn rhai o'r grwpiau hyn wedi bod yn gryn her.

46 Mae'r sefydliadau a fu'n rhan o gyflwyno'r rhaglen wedi gweithio'n dda i sefydlu ystod o fodelau brechu sy'n gwneud y defnydd gorau o'r brechlynnau sydd ar gael, gan hefyd ddarparu cyfleoedd i roi brechiadau'n agos at y cymunedau y maent yn eu gwasanaethu.

47 Ar y cyfan roedd y gyfradd derbyn brechiadau hyd at adeg cyhoeddi'r adroddiad yn uchel, ond roedd cyfradd derbyn is ar gyfer rhai grwpiau ethnig ac yn y cymunedau mwyaf amddifadus. Ar adeg yr archwiliad, roedd gwastraff brechlynnau'n fach iawn, ond roedd pryderon yn dod i'r amlwg ynghylch peidio â chadw apwyntiadau a drefnwyd.

48 Y gadwyn gyflenwi ryngwladol yw'r ffactor mwyaf arwyddocaol sy'n effeithio ar gyflwyno'r rhaglen, gyda stoc gyfyngedig o frechlynnau'n cael ei chadw yng Nghymru. Fodd bynnag, roedd ymwybyddiaeth gynyddol o lefelau cyflenwadau yn y dyfodol yn galluogi byrddau iechyd i reoli'r broses o gyflwyno'r rhaglen frechu mewn modd effeithiol.

49 Wrth i'r rhaglen symud i mewn i ail hanner 2021, fe ddaeth heriau i'r fei o ran annog rhai grwpiau i gael eu brechu, cydnerthedd y gweithlu brechu ac argaeledd

lleoliadau. Mae angen cynllun tymor hwy i fynd i'r afael â'r elfennau hyn ac elfennau eraill o'r rhaglen frechu barhaus.

Sut y gwnaeth cyrff y GIG gefnogi lles staff yn ystod pandemig COVID-19

50 Fe wnaeth fy adolygiad ystyried sut y mae cyrff y GIG wedi cefnogi lles eu staff yn ystod y pandemig, gyda ffocws penodol ar eu trefniadau ar gyfer diogelu staff sy'n wynebu risg uwch oherwydd COVID-19.

51 Mae staff y GIG wedi dangos cydnerthedd ac ymroddiad rhyfeddol trwy gydol y pandemig, er eu bod wedi wynebu straeniau enfawr ar eu hiechyd meddwl ac iechyd corfforol. Roedd y GIG yng Nghymru eisoes yn wynebu nifer o heriau mewn perthynas â lles staff cyn y pandemig, ac mae'r argyfwng wedi amlygu pwysigrwydd cefnogi iechyd meddwl ac iechyd corfforol gweithlu'r GIG.

52 Trwy fy ngwaith Asesu Strwythuredig, canfûm fod cyrff y GIG wedi symud yn gyflym ar ddechrau'r pandemig i wella mentrau lles i gefnogi staff trwy gyfnod digynsail. Wrth i'r pandemig ddatblygu, canfûm fod cyrff y GIG yng Nghymru wedi rhoi ystod o fesurau ar waith i wella lles staff, megis creu mannau gorffwys pwrpasol, cynyddu darpariaeth iechyd meddwl a lles seicolegol, gwella mesurau rheoli ac atal heintiau, a galluogi staff i weithio o bell.

53 Fe wnaeth fy ngwaith hefyd fwrw golwg ar sut y gwnaeth cyrff y GIG yng Nghymru amddiffyn staff a oedd yn wynebu risg uwch oherwydd COVID-19. Ymhlith mentrau diogelu eraill, canfûm fod yr holl gyrff wedi cyflwyno Adnodd Asesu Risg COVID-19 Cymru Gyfan ar gyfer y Gweithlu sy'n adnabod y rhai sy'n wynebu risg uwch ac yn rhoi anogaeth i gynnal sgwrs am roi mesurau ychwanegol ar waith i sicrhau bod staff yn cael eu hamddiffyn yn ddigonol. Er bod cyrff y GIG wedi hyrwyddo'r adnodd asesu ac wedi annog staff i'w gwblhau, roedd cyfraddau cwblhau'n amrywio rhwng cyrff y GIG.

54 Er bod yr argyfwng heb os wedi cael effaith sylweddol ar les staff yn y tymor byr, ni ellir tanamcangyfrif yr effeithiau tymor hwy. Gyda gweithlu sydd wedi blino'n fwy nag erioed yn emosiynol ac yn gorfforol, rhaid i gyrff y GIG yng Nghymru gadw ffocws ar les staff ac ymgysylltiad â staff i ymgodymu ag effeithiau tymor hwy'r argyfwng. Felly, cyhoeddwyd rhestr wirio i gyd-fynd â'm hadroddiad sy'n nodi rhai o'r cwestiynau y dylai aelodau o Fyrddau yn y GIG fod yn eu gofyn i sicrhau bod gan eu cyrff iechyd drefniadau da i gefnogi lles staff.

55 Ar lefel leol, canfu fy asesiad strwythuredig fod y Bwrdd Iechyd yn parhau i wneud ymrwymiad cryf i les staff a'i fod yn arwain y ffordd gyda'i waith darganfod i ddeall profiadau staff yn ystod y pandemig a dysgu ohonynt.

Asesiad strwythuredig

56 Cafodd fy ngwaith asesu strwythuredig ei ddylunio yng nghyd-destun yr ymateb parhaus i'r pandemig. Fe wnes i sicrhau dull digon pragmatig a pherthnasol i'm

helpu i gyflawni fy nghyfrifoldebau statudol, gan hefyd gyfyngu i'r eithaf ar yr effaith ar gyrff y GIG wrth iddynt barhau i ymateb i'r pandemig. Fe wnaeth fy nhîm y gwaith mewn dau gam eleni:

- fe wnaeth cam 1 ystyried y trefniadau cynllunio a oedd yn tanategu'r broses o ddatblygu a chyflawni'r cynllun gweithredol ar gyfer chwarteri tri a phedwar yn 2020-21.
- fe wnaeth cam 2 ystyried sut y gwnaeth trefniadau llywodraethu corfforaethol a rheoli ariannol addasu dros y flwyddyn. Rhoddodd archwilwyr sylw hefyd i gynnydd a wnaed i fynd i'r afael ag argymhellion blaenorol.

Trefniadau cynllunio gweithredol

57 Fe roddodd fy ngwaith ystyriaeth i drefniadau'r Bwrdd Iechyd a oedd yn tanategu'r cynllun gweithredol ar gyfer chwarteri tri a phedwar yn 2020-21. Roedd y fframwaith cynllunio'n cynnwys cynnal trefniadau cynllunio gweithredol effeithiol ac effeithlon mewn cyrff iechyd i roi arweiniad o ran eu hymateb i'r pandemig yn ogystal ag ymateb i bwysau'r gaeaf a gosod y sylfeini ar gyfer adfer gwasanaethau'n effeithiol.

58 Canfu fy ngwaith fod cynllun y Bwrdd Iechyd ar gyfer chwarteri tri a phedwar wedi cael ei gyflwyno i Lywodraeth Cymru o fewn y ffrâm amser ofynnol, ei fod yn cynnwys y meysydd angenrheidiol o fewn canllawiau'r fframwaith cynllunio a bod y Bwrdd wedi craffu arno fel sy'n ofynnol, trwy ddefnyddio Seminarau'r Bwrdd a'r Pwyllgor Pobl, Cynllunio a Sicrwydd Perfformiad blaenorol.

59 Mae dull y Bwrdd Iechyd yn gynyddol wedi galluogi timau gweithredol i lywio'r broses gynllunio, ond roedd angen gwelliannau pellach. Roedd diffyg gwybodaeth yn y cynllun ar gyfer chwarteri tri a phedwar ynghylch cynnydd dros y chwarteri blaenorol, nid oedd cysylltedd â datblygiad cynlluniau ategol wastad yn amlwg, ac roedd capasiti cynllunio i gefnogi'r broses dan bwysau. Roedd adroddiadau'n cael eu cyflwyno i'r Bwrdd ar feysydd allweddol o fewn y cynllun ar gyfer chwarteri tri a phedwar, ond ar adeg fy adolygiad i nid oedd gan y Bwrdd Iechyd y prosesau angenrheidiol i fonitro ac adolygu cynnydd o fewn ei gynlluniau gweithredol.

Trefniadau llywodraethu

60 Fe wnaeth fy ngwaith ystyried gallu'r Bwrdd Iechyd i gynnal trefniadau llywodraethu cadarn gan hefyd orfod ymateb i'r heriau digynsail a gyflwynwyd gan y pandemig. Mae ffocws allweddol y gwaith wedi bod ar y trefniadau corfforaethol ar gyfer sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithlon, yn effeithiol ac yn ddarbodus. Fe wnaethom hefyd ystyried sut y cafodd busnes a ohiriwyd yn 2020 ei adfer a sut y mae gwersi a ddysgwyd o'r pandemig yn llunio trefniadau yn y dyfodol ar gyfer sicrhau llywodraethu ac adferiad da ar sail barhaus.

61 Canfu fy ngwaith fod y Bwrdd yn dal i gynnal busnes mewn ffordd agored a thryloyw. Mae'r Bwrdd Iechyd wedi cynnal trefniadau llywodraethu da, gyda phwyllgorau'n gweithio'n dda ac yn addasu'n briodol i leihau'r baich ar staff. Mae gwybodaeth i ategu craffu a sicrwydd yn gynhwysfawr ac fe wnaed defnydd da o gyfleoedd i friffio aelodau annibynnol yn gyson. Mae'r Bwrdd yn ymrwymedig i adolygu ei effeithiolrwydd ac mae wedi gwneud nifer o newidiadau cadarnhaol i strwythur ei bwyllgorau i sicrhau bod craffu a sicrwydd yn cyd-fynd â'i amcanion strategol a chynllunio.

62 Cynhaliwyd bwrdd sefydlog a chydlynus gan mwyaf yn ystod y pandemig ac mae aelodau annibynnol newydd wedi cael eu cynorthwyo'n dda i ymgynefino â'u rolau. Mae'r Bwrdd Iechyd wedi addasu ei ddyluniad sefydliadol yn briodol i gynnal y prosesau penderfynu cyflym a'r trefniadau gweithio system gyfan a welwyd yn ystod brigau'r pandemig. Mae trawsnewid a meithrin galluoedd sefydliadol wedi

ymwreiddio o fewn y strwythur ac mae penodi'r Cyfarwyddwr newydd ar gyfer Datblygu Strategol a Chynllunio Gweithredol, ac alinio'r amcanion cynllunio newydd ar draws y portffolio cyfarwyddwyr gweithredol, ill dau wedi gwella tîm gweithredol a oedd eisoes yn gydlynus.

63 Canfu fy ngwaith hefyd fod gan y Bwrdd Iechyd gynlluniau sydd wedi datblygu'n dda ar gyfer parhau â'i ymateb i COVID-19 ac i ailosod ac adfer gwasanaethau, gan hefyd amcanu at gyflawni ei fwriad strategol tymor hwy. Mae partneriaethau i'w gweld fel pe baent yn gweithio'n dda a bu ymgysylltu da â'r cyhoedd. Mae argaeledd capasiti ychwanegol yn achosi risgiau i'r Bwrdd Iechyd, ond mae mecanweithiau da ar waith bellach i fonitro a chraffu ar y modd y cyflawnir ei gynllun. Mae'r Bwrdd Iechyd wedi ailfywiogi Fframwaith Sicrwydd y Bwrdd yr ydym ni wedi'i adnabod fel arfer da. Mae trefniadau rheoli risgiau corfforaethol yn gweithio'n dda er bod materion gyda rheoli risgiau gweithredol wedi achosi risg i lefelau sicrwydd. Mae gwaith ar y gweill i fynd i'r afael â hyn.

64 Mae ansawdd a diogelwch gwasanaethau (gweler **paragraff 65**) yn flaenoriaeth ac mae gwaith Gwella Gyda'n Gilydd y Bwrdd Iechyd yn hybu dull colegaidd o fynd at drywydd gwelliant a ategir gan ddangosfwrdd perfformiad rhyngweithiol. Mae'r Bwrdd Iechyd yn parhau i fod â threfniadau cadarn ar gyfer tracio argymhellion archwilio ac adolygu.

Rheoli adnoddau ariannol

65 Fe wnes i ystyried perfformiad ariannol y Bwrdd Iechyd, ei reolaethau ariannol a'i drefniadau ar gyfer monitro perfformiad ariannol ac adrodd arno.

66 Canfûm nad oedd y Bwrdd Iechyd yn gallu cyflawni ei ddyletswyddau ariannol ar gyfer 2020-21, ac yntau wedi diweddu'r flwyddyn â diffyg o £24.9 miliwn. Mae'r Bwrdd Iechyd ar y trywydd iawn i gyflawni ei gynllun ariannol ar gyfer 2021-22 ond mae'n rheoli nifer o risgiau a allai ddwyn canlyniadau ar gyfer blynyddoedd yn y dyfodol, a bydd yn parhau i fethu â chyflawni ei ddyletswyddau ariannol oherwydd diffyg diwedd blwyddyn wedi'i gynllunio o £25 miliwn.

67 Mae'r Bwrdd Iechyd yn parhau i gynnal rheolaethau ariannol priodol ac mae'n gweithio'n galed i gryfhau rheolaeth ariannol i gefnogi cynaliadwyedd tymor hwy ond mae capasiti o fewn timau gweithredol i ddatblygu cynlluniau arbedion cylchol yn rhwystr i gyflawni. Mae gan y Bwrdd Iechyd drefniadau cadarn ar gyfer monitro a chraffu ar ei sefyllfa ariannol, a ategir gan adroddiadau cynhwysfawr a thryloyw.

Trefniadau llywodraethu ansawdd

68 Fe wnaeth fy archwiliad archwilio pa un a yw trefniadau llywodraethu'r sefydliad o gymorth i ddarparu gwasanaethau diogel ac effeithiol o ansawdd da. Roedd yr adolygiad yn canolbwyntio ar y dull gweithredol a chorfforaethol o fynd i'r afael â llywodraethu ansawdd, diwylliant sefydliadol ac ymddygiadau, strategaeth, strwythurau a phrosesau, llifoedd gwybodaeth ac adroddiadau.

69 Canfûm fod gwaith diweddar y Bwrdd Iechyd i gysoni ei amcanion strategol, blaenoriaethau cynllunio a blaenoriaethau gwella ansawdd wedi cryfhau ei allu i sicrhau bod gwella ansawdd yn ganolog i'w drefniadau llywodraethu. Mae gan y Bwrdd Iechyd fframwaith gwerthoedd ac ymddygiadau sefydledig, ac mae staff yn hyderus ar y cyfan i hysbysu ynghylch pryderon. Mae'r Bwrdd Iechyd yn ymrwymedig i wrando a dysgu a sicrhau bod arfer gorau'n cael ei rannu a'i gyfleu, gan gynnwys trwy Is-bwyllgor Gwrando a Dysgu'r Is-bwyllgor Ansawdd, Diogelwch a Phrofiad.

70 Mae cyfrifoldeb corfforaethol am ansawdd a diogelwch wedi hen ennill ei blwyf, a cheir cefnogaeth dda gan dimau corfforaethol i staff gweithredol. Mae'r Bwrdd Iechyd hefyd wedi datblygu dulliau arloesol o fynd ati i gryfhau adnoddau a chapasiti ar gyfer profiad cleifion. Ceir defnydd cynyddol o ddangosyddion canlyniadau ansawdd a diogelwch i helpu i roi arweiniad ar gyfer trefniadau cynllunio a monitro gan gynnwys rhoi'r pedwar cwadrant niwed ar waith.

71 Fodd bynnag, canfu fy ngwaith y cyfyngir ar sicrwydd ar gyfer y Bwrdd gan anghysonderau mewn trefniadau rheoli risgiau gweithredol, methiant i ddiweddaru rhai cofnodion risg yn y gofrestr risgiau gweithredol yn unol â'r polisi corfforaethol, a diffygion yng nghynnwys cofrestrau. Er bod cyfrifoldeb a strwythurau ar gyfer ansawdd a diogelwch cleifion wedi'u sefydlu'n glir, ar lefel weithredol mae arweinyddiaeth, adnoddau a threfniadau i ategu prosesau llywodraethu ansawdd yn dal i fod yn anghyson. Mae'r ffordd yr adroddir ar risgiau a materion trwy is-bwyllgorau a phwyllgorau wrth y Bwrdd weithiau'n arwain at wanhau'r neges sy'n cael ei chyfleu.

Atodiad 1

Adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf

Arddangosyn 2: adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf

Mae'r tabl canlynol yn rhestru'r adroddiadau a gyhoeddwyd ar y Bwrdd Iechyd yn 2021.

Adroddiad	Dyddiad
Adroddiadau archwilio ariannol	
Adroddiad ar yr Archwiliad o'r Datganiadau Ariannol	Mehefin 2021
Barn ar y Datganiadau Ariannol	Mehefin 2021
Adroddiad ar yr Archwiliad o'r Cronfeydd Elusennol	Rhagfyr 2021
Adroddiadau archwilio perfformiad	
Ei Wneud yn Wahanol, Ei Wneud yn Iawn? (Themâu, gwersi a chyfleoedd Cymru Gyfan sy'n codi o Asesiadau Strwythuredig 2020 mewn perthynas â threfniadau llywodraethu'r GIG yn ystod COVID-19)	Ionawr 2021
Profi, Olrhain, Diogelu yng Nghymru: Trosolwg o'r Cynnydd Hyd Yma	Mawrth 2021
Trefniadau Llywodraethu Pwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru	Mai 2021
Gweithredu rhaglen frechu COVID-19 yng Nghymru	Mehefin 2021

Adroddiad	Dyddiad
Asesiad Strwythuredig 2021: Cam 1 Trefniadau Cynllunio Gweithredol	Mehefin 2021
Gofalu am y Gofalwyr? (Themâu, gwersi a chyfleoedd Cymru Gyfan sy'n codi o Asesiadau Strwythuredig 2020 mewn perthynas â lles staff yn ystod COVID-19)	Hydref 2021
Adolygiad o Lywodraethu Ansawdd	Hydref 2021
Asesiad Strwythuredig 2021: Cam 2 Trefniadau Llywodraethu Corfforaethol a Rheolaeth Ariannol	Rhagfyr 2021
Arall	
Cynllun Archwilio 2021	Chwefror 2021

Roedd fy rhaglen ehangach o astudiaethau gwerth-am-arian cenedlaethol yn 2021 yn cynnwys adolygiadau a oedd yn canolbwyntio ar y GIG a thestunau sy'n rhychwantu'r sector cyhoeddus cyfan. Ariennir yr astudiaethau hyn yn nodweddiadol trwy Gronfa Gyfunol Cymru ac fe'u cyflwynir i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus i gefnogi ei waith o ran craffu ar wariant cyhoeddus. Mae'r adroddiadau ar gael ar wefan Archwilio Cymru.

Arddangosyn 3: gwaith archwilio perfformiad sy'n dal ar y gweill

Ceir nifer o archwiliadau o berfformiad sy'n dal ar y gweill yn y Bwrdd Iechyd. Dangosir y rhain yn y tabl canlynol, gyda'r dyddiadau pan amcangyfrifir y bydd y gwaith yn cael ei gwblhau.

Adroddiad	Dyddiad cwblhau a amcangyfrifir
Gofal heb ei drefnu	Cam 1 – Ionawr 2022 Amseriad gwaith pellach sydd wedi'i gynnwys fel rhan o gynllun 2022 heb ei gadarnhau eto.
Orthopaedeg	Chwefror 2022
Adolygiad o ddefnydd cynaliadwy o arian RTT	Mawrth 2022

Atodiad 2

Ffi archwilio

Roedd Cynllun Archwilio 2021 yn nodi ffi archwilio arfaethedig o £371,355 (heb gynnwys TAW). Mae fy amcangyfrif diweddaraf o'r ffi wirioneddol, ar y sail bod peth o'r gwaith yn dal i fod ar y gweill, yn gyson â'r ffi a nodwyd yn yr amlinelliad.

Atodiad 3

Risgiau archwilio ariannol

Arddangosyn 4: risgiau archwilio ariannol

Roedd fy Nghynllun Archwilio ar gyfer 2021 yn nodi'r risgiau archwilio ariannol ar gyfer yr archwiliad o ddatganiadau ariannol y Bwrdd Iechyd ar gyfer 2020-21. Mae'r tabl isod yn rhestru'r risgiau hyn ac yn nodi sut yr aethpwyd i'r afael â hwy fel rhan o'r archwiliad.

Risg archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a'r canlyniad
Mae'r risg y gallai rheolwyr wrthwneud rheolaethau'n bresennol ym mhob endid. O ystyried y ffordd anrhagweladwy y gallai gwrthwneud o'r fath ddigwydd, tybir bod hon yn risg arwyddocaol [ISA 240.31-33].	Bydd y tîm archwilio yn: • profi priodoldeb cofnodion dyddlyfr ac addasiadau eraill a wnaed wrth baratoi'r datganiadau ariannol; • adolygu amcangyfrifon cyfrifyddu ar gyfer gwyrdueddiadau; a • gwerthuso'r sail resymegol ar gyfer unrhyw drafodion arwyddocaol y tu allan i gwrs arferol busnes.	Fe wnaed y gwaith fel a fwriadwyd ac nid oedd unrhyw faterion yn codi mewn perthynas â gwrthwneud gan reolwyr.
Ceir risg arwyddocaol y byddwch yn methu â chyflawni eich dyletswydd ariannol gyntaf i adennill costau dros gyfnod o dair blynedd. Mae'r sefyllfa ym mis 9 yn dangos diffyg a ragwelir ar ddiwedd y flwyddyn o £25 miliwn. Mae hyn, ar y cyd â'r alldroeon ar	Bydd y tîm archwilio'n canolbwyntio'i waith profi ar feysydd yn y datganiadau ariannol a allai gynnwys gwyrduedd adrodd.	Fe wnaed y gwaith fel a fwriadwyd ac nid oedd unrhyw faterion yn codi mewn perthynas â gwyrduedd adrodd, ond cafodd ein barn ynghylch rheoleidd-dra ei hamodi mewn perthynas â methiant i gyflawni'r ddyletswydd ariannol hon.

Risg archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a'r canlyniad
gyfer 2018-19 a 2019-20 yn rhagfynegi diffyg dros dair blynedd o £95.4 miliwn. Os byddwch yn methu â chyflawni'r ddyletswydd ariannol hon, byddwn yn gosod adroddiad o sylwedd ar y datganiadau ariannol i amlygu'r methiant ac yn amodi eich barn ynghylch rheoleidd-dra. Mae eich pwysau ariannol cyfredol yn cynyddu'r risg y gallai dyfarniadau ac amcangyfrifon rheolwyr fod yn wyrdueddol mewn ymdrech i gyflawni'r ddyletswydd ariannol.		
Mae argyfwng cenedlaethol COVID-19 yn parhau ac fe allai'r pwysau ar adnoddau staff a phwysau gweithio o bell effeithio ar baratoi ac archwilio'r cyfrifon. Ceir risg y bydd ansawdd y cyfrifon a'r papurau gwaith ategol yn cael ei beryglu gan arwain at fwy o wallau. Gallai trefniadau monitro ansawdd gael eu peryglu oherwydd materion amseru a/neu argaeledd adnoddau.	Byddwn yn trafod eich proses cau cyfrifon a threfniadau monitro ansawdd gyda'r tîm paratoi cyfrifon ac yn monitro'r broses paratoi cyfrifon. Byddwn yn helpu i adnabod meysydd lle gall fod bylchau mewn trefniadau.	Fe wnaed y gwaith fel a fwriadwyd. Nid oedd unrhyw faterion yn codi mewn perthynas â phrosesau cau cyfrifon, trefniadau monitro ansawdd na'r broses o baratoi cyfrifon.

Risg archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a'r canlyniad
Bydd y ffrydiau cyllid a gwariant cynyddol yn 2020-21 i ymdrin â phandemig COVID-19 yn cael effaith sylweddol ar y risgiau o gamddatganiadau perthnasol, ar drefn ein harchwiliad ac ar ein dull o'i gyflawni. Mae enghreifftiau o faterion yn cynnwys cyfrifyddu ar gyfer ysbytai maes a'u costau cysylltiedig; twyll, gwall, a risgiau o ran rheoleidd-dra mewn perthynas â gwariant ychwanegol; prisio rhestrau eiddo ar ddiwedd y flwyddyn, gan gynnwys Eiddo, Offer a Chyfarpar; ac amcangyfrif balansau gwyliau blynyddol.	Byddwn yn adnabod y materion allweddol a'r risgiau cysylltiedig ac yn cynllunio ein gwaith i gael y sicrwydd y mae ei angen ar gyfer ein harchwiliad.	Fe wnaed y gwaith fel a fwriadwyd ac roedd un mater yn codi mewn perthynas â'r diffyg system gadarn i gasglu balansau gwyliau blynyddol sy'n cyfrannu at y ddarpariaeth gwyliau blynyddol ar ddiwedd y flwyddyn.
Mae'r broses o roi menter 'y cynllun yn talu' ar waith mewn perthynas â threfniadau treth pensiwn y GIG ar gyfer staff clinigol yn dal i fynd rhagddi. Y llynedd fe gynhwysom ni baragraff 'Pwyslais ar Fater' yn y farn archwilio a oedd yn tynnu sylw at eich datgeliad ynghylch y rhwymedigaeth ddigwyddiadol. Fodd bynnag, pe bai unrhyw wariant yn ystod y flwyddyn, byddem yn	Byddwn yn adolygu'r dystiolaeth flwyddyn yn ddiweddarach mewn perthynas â defnyddio'r cynllun a'r angen am ddarpariaeth, a'r effaith ganlyniadol ar y farn ynghylch rheoleidd-dra.	Fe wnaed y gwaith fel a fwriadwyd. Nid ysgwyddwyd unrhyw wariant o'r fath, ond gosodais baragraff Pwyslais ar Fater yn fy adroddiad i dynnu sylw at ddatgeliadau yn y cyfrifon yn nodyn 21 mewn perthynas ag effaith Cyfarwyddyd Gweinidogol a gyhoeddwyd ar 18 Rhagfyr 2019 i Ysgrifennydd Parhaol Llywodraeth Cymru.

Risg archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a'r canlyniad
ystyried ei fod yn afreolaidd gan y byddai'n groes i ofynion 'Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru'.		
Gohiriwyd cyflwyno IFRS 16 Prydlesi tan 1 Ebrill 2022 a gallai fod risgiau i'w rhoi ar waith. Mae gofyn gwneud gwaith sylweddol i nodi prydlesi a gallai argyfwng cenedlaethol COVID-19 achosi risgiau i'w rhoi ar waith.	Bydd y tîm archwilio'n gwneud peth gwaith cynnar i adolygu parodrwydd ar gyfer cyflwyno IFRS 16 Prydlesi.	Gwaith yn mynd rhagddo

Archwilio Cymru
Audit Wales

Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500
Ffacs: 029 2032 0600
Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru
Gwefan: www.archwilio.cymru

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.